OBSAH

Autoři – 6
Poděkování – 9
Úvodem – 13
R. Karpaš
Vymezení území – 16
R. Karpaš

OCHRANA PŘÍRODY V POLSKU 20–47
W. Bens, B. Gramcz, M. Jóźa, J. Poneki, R. Rapała, K. Reczyńska, B. Wojtoń, K. Zając

Historie ochrany přírody – 20
J. Poneki

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Torfowiska Gór Izerskich – 23
(r – podle B. Wojtoni)
Izerskie Bagno – 27
M. Jóźa
Borowina – 27
Węgi – 28
Torfowisko Młyńskie (Nad Jagnięcym Potokiem) – 30
Na Jagnięcym Potoku – 32
Kobyła Łąka – 33
Bagienko – 34
Nad Halą – 34
Zielony Kąt (W Zlevai Wreśnici) – 34
Rašelinliště Masywu Zielonej Kopy – 35
Bagnisko Jakuszyce – 35

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Łąki Gór i Pogórza Izerskiego – 36
K. Reczyńska

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Tłoczyna – 40

Rezerwat krokusy v Górzyńcu – 41
B. Wojtoń

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków – 42
B. Gramcz, W. Bens, R. Rapała, K. Zając
Góry Izerskie jako oblast zvláštní ochrany ptáků – 42
Charakteristika avifauny v polské části Jizerských hor – 42
Přehled významnějších druhů – 44

Pomníky Przyrody – 46
J. Poneki

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST JIZERSKÉ HORY 48–79
J. Fořtová, J. Hulek, T. Korytář, J. Mejzrová, I. Novotná, P. Suchan, J. Sýkorová, P. Veteník, P. Vorlíčka

Období před vyhlášením chráněné krajinné oblasti Jizerské hory – 48
P. Vorlíčka

Období po vyhlášení CHKO JH do roku 1990 – 49
P. Veteník, J. Hulek
Bývalá státní přírodní rezervace Holubník – 52

Období od roku 1990 do současnosti – 53
Znak chráněné krajinné oblasti Jizerské hory – 53
Značení chráněných území – 55
Scholtův dům – sídlo Správy chráněné krajinné oblasti Jizerské hory – 56
J. Mejzrová

Zonace území CHKO Jizerské hory – 58
J. Hulek

Překryv hranic CHKO JH a území KRNAPu – 59

Natura 2000 – 60
I. Novotná

Ptačí oblast Jizerské hory – 62
J. Fořtová
Co jsou ptačí oblasti – 62
Základní údaje o ptačí oblasti Jizerské hory – 62
Podrobnější údaje o „cílových druzích", pro něž byla ptačí oblast Jizerské hory vyhlášena – 63

Územní systémy ekologické stability – 65
T. Korytář
Tři základní prvky ÚSES a jejich úrovně podle významu – 65
ÚSES v Jizerských horách – 65

Ochrana krajinného rázu – 68
J. Mejzrová
Úvod do historie ochrany krajiny – 68
Zákonná ochrana krajinného rázu – 68
Preventivní hodnocení krajinného rázu Jizerských hor – 68
Oblasti krajinného rázu v Jizerských horách – 69
Pásma ochrany a obnovy krajinného rázu – 75

Ramsarská lokalita v Jizerských horách – 76
J. Hulek

Jizerská oblast tmavé oblohy – 76
P. Suchan
Jizerskohorské noční nebe – 78
Planetární stezka Orle – Chatka Górzystów – 79

MALOPLOŠNÁ ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ 80–139
J. Hulek, J. Sýkorová

Národní přírodní rezervace Jizerskohorské buřiny – 81
J. Hulek

Národní přírodní rezervace Rašelinliště Jizerky – 85

Národní přírodní rezervace Rašelinliště Jizery – 88

Přírodní rezervace Bukovec – 93

Přírodní rezervace Rybí louky – 96

Přírodní rezervace Černá jezírka – 98

Přírodní rezervace Prales Jizera – 100

Přírodní rezervace Klečové louky – 102

Přírodní rezervace Na Čihadle – 104

Přírodní rezervace Černá hora – 106

Přírodní rezervace Ptačí kupy – 108

Přírodní rezervace Nová Louka – 110

Přírodní rezervace Klíkvová louka – 112

Přírodní rezervace Malá Strana – 113

Přírodní rezervace Jedlový důl – 115

Přírodní rezervace Vápenný vrch – 117

Přírodní rezervace Křížový vrch – 118
J. Sýkorová

Přírodní památka Kodešova skála – 120

Přírodní památka Hadí kopec – 120

Přírodní památka Fojtovský mokřad – 122
J. Hulek

Přírodní památka Pod Dračí skálou – 123

Přírodní památka Tichá říčka – 124

Přírodní památka Teslův – 124
J. Sýkorová

Přírodní památka Jindřichovský mokřad – 125
J. Hulek

Přírodní památka Na Kneipě – 125

Přírodní památka U Potoků – 126

Přírodní památka Vlčí louka – 127

Přírodní památka Quarré – 128

Přírodní památka Klečoviště na Smrku – 130

Přírodní památka Pod Smrkem – 131

Přírodní památka Lukášov – 132
J. Sýkorová

Přírodní památka Rádlo – 133

Přírodní památka Zásada – Pod Školou – 134

Přírodní památka Černá Desná – 135
J. Hulek

Přírodní park Feklo – 136
J. Sýkorová

Přechodně chráněné plochy – 138
J. Hulek

VÝZNAMNÉ KRAJINNÉ PRVKY 140–149
J. Sýkorová

Obvod pověřeného úřadu Nové Město pod Smrkem – 141
Obvod pověřeného úřadu Frýdlant – 141
Obvod pověřeného úřadu Liberec – 142
Obvod pověřeného úřadu Jablonec nad Nisou – 145
Obvod pověřeného úřadu Železný Brod – 148
Obvod pověřeného úřadu Tanvald – 149

PAMÁTNÉ A VÝZNAMNÉ STROMY 150–172
T. Korytář, R. Karpaš, Eva Koudelková

Dřeviny ve volné krajině – 150

Památné stromy – 152
Buk lesní – *Fagus sylvatica* – 152
Dub letní – *Quercus robur* – 153
Javor klen – *Acer pseudoplatanus* – 155
Lípa srdčitá – *Tilia cordata* – 157
Lípa velkolistá – *Tilia platyphyllos* – 158
Topol bílý – *Populus alba* – 158
Jasan ztepilý – *Fraxinus excelsior* – 159
Jílm horský – *Ulmus glabra* – 159
Jírovec maďal – *Aesculus hippocastanum* – 159

Péče o staré stromy – 160
Památné stromy Jizerských hor – 164
Významné stromy Lesů ČR – 166
Některé významné a historické stromy – 167
Roman Karpaš
Stromy v lidové tradici – 170
Eva Koudelková

PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU 173–197
L. Dostál, K. Farský, J. Fořtová, A. Hládková, J. Hulek, J. Mejzrová, P. Menclová, V. Šrédl, J. Zeman

Financování ochrany přírody – 173
J. Hulek
„Kauza" Smrk – 174

Lesy ponechané samovolnému vývoji – 176

Opatření na podporu ohrožených živočichů – 177
J. Fořtová
Podpora hnízdních populací dravců, sov a pěvců – 178
Údržba ptačích budek – 181
J. Zeman
Podpora kolonií mravenců rodu Formica – 182
J. Fořtová
Ochrana zimovišť netopýrů – 183
Jizerskohorský tetřívek – 184
L. Dostál

Management biotopů stojatých i tekoucích vod – 186
K. Farský, P. Menclová, V. Šrédl
Ochrana migrujících obojživelníků – 186
Transfer obojživelníků u Šolcova rybníka – 187
A. Hládková
Vytváření nových biotopů pro rozmnožování obojživelníků – 188
K. Farský
Obnova a výstavba nových retenčních nádrží – 189
Revitalizace vodních toků v Jizerských horách – 192
V. Šrédl, K. Farský
Migrační průchodnost vodních toků pro vodní živočichy – 195
K. Farský

EKOLOGICKÁ VÝCHOVA A PRÁCE S VEŘEJNOSTÍ 198–212
J. Dolal, P. Forman, J. Mejzrová, T. Korytář

Práce s veřejností – 198
J. Mejzrová
Komunikace s veřejnou správou a občany – 198
Média a další prezentace – 199
Publikační činnost – 201
Spolupráce s univerzitami a středními školami – 202
Mezinárodní spolupráce – 202
Naučné stezky – 203
Naučná stezka Oldřichovské háje a skály – 204

Ekologická výchova – 207
Projekty Správy CHKO JH pro základní školy – 207
Spolupráce s jinými organizacemi při školních projektech – 208
Akce pro veřejnost – 209
Oslavy výročí existence Správy CHKO JH – 210
Návštěvnické centrum Dům přírody – 211

Dobrovolní ochránci přírody – 211
J. Dolal, P. Forman, T. Korytář

NESTÁTNÍ ORGANIZACE V OCHRANĚ PŘÍRODY 213–227
J. Doubnerová, B. Huškové, R. Karpaš, I. Langr, Z. Majerová, J. Široký

Mladí ochránci Jizerských hor
Z. Majerová, J. Široký – 213

Projekt Junior Ranger (r) – 215

Český svaz ochránců přírody – 216
J. Doubnerová

Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor – 218

Společnost pro Jizerské hory – 219

Čmelák – Společnost přátel přírody – 220

Městské středisko ekologické výchovy Divizna – 221
I. Langr

Ekocentrum v Oldřichově v Hájích – 221
R. Karpaš, B. Huškové
Památkově chráněný dům v Oldřichově v Hájích – 224
R. Karpaš

Jizersko-ještědský horský spolek – 226
J. Doubnerová

VÝVOJ SKLADBY DŘEVIN JIZERSKÝCH HOR 230–233
V. Meličerjakov

VÝVOJ HOSPODAŘENÍ V LESÍCH 234–237
M. Jech, V. Meličerjakov

Vývoj hospodaření v lesích – 234
V. Meličerjakov

Vývoj hranice lesa – 235
Zalesnění hřbetu mezi Bílým Potokem a Lázněmi Libverda – 237
M. Jech

VLASTNICTVÍ, SPRÁVA A ROZDĚLENÍ LESŮ 238–269
J. Blösl, H. Endler, J. Hetver, V. Hrudec, E. Kajzrová, R. Karpaš, V. Köhler, V. Meličerjakov, M. Tomandl

Vývoj vlastnictví lesního majetku – 238
Panská dráha – 238
V. Meličerjakov
Pozemková reforma – 238
R. Karpaš
Vlastnictví po roce 1945 – 240
V. Meličerjakov
Městské lesy Liberec – 241
J. Blösl

Vývoj organizace lesní správy – 242
Organizační dělení do roku 1945 – 242
M. Tomandl
Popis lesních porostů libereckého panství z roku 1732 – 243
Vyznačování hranic revírů a lesních oddělení v terénu – 244
V. Köhler
Organizace lesní správy v letech 1918–38 – 246
J. Hetver

Organizace lesní správy v letech 1938–45 – 246
Organizační struktura lesů v letech 1945–92 – 246
J. Hetver, E. Kajzarová
Transformace lesního hospodářství po roce 1992 – 248
E. Kajzarová
Lesy České republiky, státní podnik – 249

Dohled státní správy nad lesním hospodařením – 251
J. Hetver

Lesnický stav – 252
Před zestátněním jizerskohorských lesů – 252
R. Karpaš
Po zestátnění jizerskohorských lesů – 252
J. Hetver
Historické uniformy cílam-gallasovského lesního personálu – 253
Vnější znaky lesnického stavu – 254
J. Hetver, R. Karpaš

Některé historické a současné budovy pro lesní personál – 256
R. Karpaš, V. Hradec
Památky na neletkou službu lesníků – 267
H. Endler

LESNICKÁ TYPOLOGIE 270–277
J. Smejkal

Trocha historie – 270
J. Smejkal
Využití lesnické typologie – 270

Typologický systém ÚHÚL – 271
Lesní vegetační stupeň – 272
Edafické kategorie a ekologické řady – 275

KATEGORIZACE LESŮ JIZERSKÝCH HOR 278–279
V. Meščerjakov

VÝVOJ HOSPODÁŘSKÉ ÚPRAVY LESA 280–283
V. Meščerjakov, H. Valenta

VÝVOJ LESNÍHO PRÁVA 284–285
J. Čecká

POŠKOZOVÁNÍ LESŮ 286–307
H. Endler, J. Hušek, V. Meščerjakov, P. Navrátil, J. Smejkal, H. Valenta, R. Vlčák

Kalamity způsobené bořivým větrem – 286
V. Meščerjakov, J. Smejkal
Nejzávažnější větrné kalamity – 286
Neštěstí způsobená polomy – 288
H. Endler
Následky větrných kalamit v letech 1962 a 1966 – 289
J. Smejkal

Lesní požáry – 290

Hmyzí kalamity – 290
Mniškové kalamity a další škůdci v minulosti – 290
Lýkožrout smrkový – 291
Škody způsobené obalečem modřínovým – 293
H. Valenta
Škody zapříčiněné pleskoletbetkou smrkovou – 293
V. Meščerjakov

Imisní a kůrovcová kalamita – 294
P. Navrátil
Ohrožení průmyslovými imisemi – 294
Poškozování lesních porostů průmyslovými imisemi – 294
Pásma ohrožení imisemi – 295
Imisní a kůrovcová kalamita osmdesátých let – 295
Imisní a kůrovcová kalamita obrazem – 298

Eroze půdy jako důsledek průběhu kalamity – 300
Hrozba plošné eroze – 300
Eroze způsobená těžbou a přibližováním dřeva – 301

Kyselé depozice – 303
R. Vlčák

Vápnění a hnojení lesních půd – 303
H. Valenta

Škody způsobené zvěří – 304
R. Vlčák

Škody v lesích vzniklé hospodářským využíváním – 306
J. Hušek

OBNOVA LESŮ 308–321
J. Hetver, J. Hušek, M. Machovičová, V. Meščerjakov, P. Navrátil, V. Vrlovský

Lesní školky v oblasti Jizerských hor – 308
V. Meščerjakov
Lesní školka Hodkovice nad Mohelkou – 309
J. Hetver

Novoměstské lesní školky – 309
M. Machovičová
Technologie pěstování sazenic – 311
DENDRIA, s. r. o., lesní školky – 312

Program záchrany genofondu – 313
J. Hušek

Zalesňování po kalamitě – 314
P. Navrátil
Porosty náhradních dřevin se zaměřením na smrk pichlavý – 314
Program stabilizace lesů v Jizerských horách a na Jetětlu 1998–2008 a některé další programy – 315
V. Vrlovský

Meliorace v lesích – 317
P. Navrátil

Hospodaření v lesích z pohledu ochrany přírody – 319
J. Hušek

LESNICKÉ ŠKOLSTVÍ A OSVĚTA 322–329
J. Čecká, M. Jech, E. Kajzarová, R. Karpaš, J. Vachel, H. Valenta

Lesnické školství – 322
R. Karpaš, J. Vachel
Hejnický Zámeček – 324
M. Jech

Lesní pedagogika v Libereckém kraji – 325
E. Kajzarová

Lesnická osvětová činnost – 326
J. Čecká, H. Valenta
Nejdůležitější práce týkající se lesnictví a lesnického hospodaření v Jizerských horách – 327

LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ V POLSKÉ ČÁSTI HOR 328–339
W. Bens, R. Karpaš, A. Sudol-Kornalewicz

Historie lesního hospodářství do roku 1945 – 328
W. Bens

Historie lesního hospodářství po roce 1945 – 331
Vytvoření polských lesních úřadů po roce 1945 – 331
Problémy při obhospodařování lesů po roce 1954 – 332
Zpracování dřeva v poválečné době – 333
Některé historické a současné hájovny
R. Karpaš – 334

Ekologická katastrofa v lesích Jizerských hor – 336
A. Sudol-Kornalewicz

TĚŽBA DŘEVA 342–377
H. Endler, J. Hušek, R. Karpaš, E. Koudelková, M. Ledecká, V. Meščerjakov, O. Simm, M. Tomandl, V. Vrlovský, Z. Zuzánek

Vývoj technologií práce v lesích – 342
J. Hušek
Plavení dříví – 344
M. Tomandl, R. Karpaš, M. Ledecká

Rezonanční smrk – 352
V. Meščerjakov

Přidružená a drobná lesní výroba (r) – 352

Lesní dopravní síť – 353
R. Karpaš, V. Vrlovský, Z. Zuzánek

Šiolpitská silnice – 357
R. Karpaš, V. Vrlovský
Viničná cesta – 360
R. Karpaš
Kozí stezka – 361

Mariánskohorské Boudy – pracovní kolonie lesních dělníků – 364

Pomníčky dřevařských neštěstí – 366
H. Endler
Pomníčky a pomníčkáři – 372
H. Endler, R. Karpaš, O. Simm

Příběhy dřevařů v lidových vyprávěních – 376
E. Koudelková

ZPRACOVÁNÍ DŘEVA 378–439
H. Endler, P. Freiwillig, M. Jech, R. Karpaš, M. Kolka, P. Nový

Píly Jizerských hor – 378
M. Kolka, P. Freiwillig
Práce na pile a její strojní vybavení – 382
Modelový příklad vodní pily: Oldřichov v Hájích – 383
Modelový příklad parní pily: Bílý Potok čp. 379 – 384
Modelový příklad současné pily: Pila Facek v Oldřichově v Hájích – 385
Pilařská obec – Bílý Potok – 386
Pilařská obec – Oldřichov v Hájích – 390
Přehled pil v jednotlivých obcích Jizerských hor – 392
Blatný rybník s Blatnou pilou – 402
H. Endler, R. Karpaš

Další užitky z lesa – 413
R. Karpaš
Pastva, travaření, využití hrabanky – 413
Zužitkování drobného dříví – 413
Pálení dřevěného uhlí – 414
Výroba potaše – 415
Výroba třísla – 415
R. Karpaš, M. Jech
Sběr lesních plodů (r) – 416

Některé druhy dřevovýroby – 416
Truhlárny na Jablonecku – 416
P. Nový
Sirkárna – 417
Výroba drobných předmětů ze dřeva na Hejnicku – 417
M. Jech
Soustružnictví v jižní části Jizerských hor – 418
H. Endler
Historie firmy Schowanek, dnes Detoa – 420
H. Endler, R. Karpaš

Papírenství – 426
P. Nový, R. Karpaš
Kartonážky – 428
Výroba zboží z papírnaše v Rychnově – 429
P. Nový
Papírenský průmysl v polské části hor – 430
(r – podle Szymczyka)
Ferdinandov – papírová víska – 432
M. Jech

LOV A CHOV ZVĚŘE, MYSLIVOST 442–495
R. Bělohradský, L. Dostál, H. Endler, K. Farský, J. Hušek, M. Jech, R. Karpaš, E. Koudelková, K. Nádeník, I. Pomezná

Lov a myslivost do roku 1918 – 442
L. Dostál
Lov škodné zvěře – 443
Čížba – 443
Vzpomínka na poslední čihaře na Novoměstsku – 444
K. Nádeník
Myslivost v 17. a 18. století – 445
L. Dostál
Myslivost po roce 1848 – 446

Jizerskohorské obory – 446
R. Karpaš
Velká clam-gallasovská obora v Jizerských horách – 449
R. Bělohradský
Malá clam-gallasovská obora v Jizerských horách – 452

Chov daňků na Frýdlantsku – 453
I. Pomezná

Myslivost po vzniku Československa – 454
L. Dostál
Myslivost v době války – 456
Přemysl Šámal a Jizerské hory – 457

Myslivost po roce 1945 – 459
O zvěři v Jizerských horách v šedesátých letech – 459
Myslivost v období 1966–89 – 461
Myslivost po vzniku státního podniku Lesy ČR – 464
Myslivost v novém tisíciletí – 465

Nové druhy zvěře v Jizerských horách – 466

Závěr – 466
Dva mimořádné úlovky – 467
Lovecké posedy, kazatelny a boudy – 468
Lovecké chaty – 469
R. Karpaš
Lovecký zámeček na Nové Louce – 473
Lovecký zámeček na Smědavě – 474
M. Jech
Lovecký zámeček v Josefově Dole – 476
(r – podle Vladimíra Tregla)
Lovecké pomníčky – 477
H. Endler, R. Karpaš
Myslivci, divoci lovci, čarostřelci a pytláci – 483
E. Koudelková
Lovecké obrázky ze starých jizerskohorských hájoven – 487
L. Dostál

Myslivost z pohledu ochrany přírody – 488
J. Hušek

Expozice o lesnictví a myslivosti – 490
R. Karpaš
Šindelka v Harrachově – 490
Muzeum Jizerských hor na Jizerce – 490

Chov užitkových druhů zvířat (r) – 492

Sportovní rybářství – 493
K. Farský
Projekt reintrodukce střevle potoční – 495

ZEMĚDĚLSKÉ VYUŽÍVÁNÍ KRAJINY 496–507
J. Gaisler, M. Hejcman, J. Mikulka, L. Pavlů, V. Pavlů, J. Šrobach

Historie zhospodařování krajiny na příkladu Oldřichova v Hájích – 498
J. Šrobach, V. Pavlů, J. Mikulka

Společenstva mezofilních luk a pastvin – 501
L. Pavlů
Ovsíkové louky – 501
Horské trojštětové louky – 501
Pohánkové pastviny – 502
Podhorské až horské smilkové trávníky – 502

Společenstva suchých luk – 503
Pchášové louky – 503
Tužebníková lada – 504

Pastevní experiment v Oldřichově v Hájích – 504
V. Pavlů, M. Hejcman

Dlouhodobé pokusy s mulčováním – 505
J. Gaisler

Pralouka na Jizerce – 506
L. Pavlů

Výzkumný ústav rostlinné výroby, stanice Liberec – 507
J. Gaisler

Literatura a prameny – 508
Rejstřík místní – 511
Rejstřík přírodovědných jmen – 513
Rejstřík jmenný – 514
Rejstřík věcný – 517

Pozn.: Kvůli zjednodušení neopakujeme jména autorů. Jsou uvedeni jen u první kapitoly, zatímco u následujících, jež také zpracovávali, už nikoliv. Jejich jméno se znovu vyskytne pouze tehdy, když je stěl kapitol přerušen prací jiného autora.
Malé „r" značí, že text byl zpracován redakčně na základě literatury.